

הקהילה האתיופית בישראל¹

לרגל חג הסיגד-חגה של הקהילה האתיופית שיחול בכ"ט בחשוון, מפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה נתונים על הקהילה האתיופית בישראל.

- בסוף שנת 2008 מנתה הקהילה האתיופית בישראל 119.3 אלף תושבים. כ-80.8 אלף ילידי אתיופיה ו-38.5 אלף ילידי ישראל שאביהם נולד באתיופיה ("צברים", שהם כ-32% מבני הקהילה).

תפרוסת גאוגרפית

- מרבית האוכלוסייה האתיופית מתגוררת בשני מחוזות עיקריים: במחוז המרכז (כ-39%) ובמחוז הדרום (כ-24%).
- כחמישית מבני הקהילה האתיופית מתגוררים ביישובים עירוניים גדולים² כאשר פחות מחצי אחוז מבני הקהילה מתגוררים בתל אביב-יפו.
- בסוף שנת 2008 היתה נתניה היישוב העירוני שבו מספרם המוחלט של בני הקהילה האתיופית היה הגבוה ביותר (מעל 10 אלף איש).
- כשישית מתושבי קריית מלאכי הם ממוצא אתיופי. מבין היישובים העירוניים אחוז האוכלוסייה ממוצא אתיופי מסה"כ האוכלוסייה ביישוב זה הוא הגבוה ביותר.

לוח 1: האוכלוסייה ממוצא אתיופי בסוף שנת 2008 ביישובים עיקריים

1. האוכלוסייה האתיופית בישראל כוללת גם את ילידי ישראל שאביהם נולד באתיופיה
2. יישובים המונים 200,000 תושבים ויותר.

שם היישוב	סה"כ אוכלוסיה ממוצא אתיופי ביישוב (אלפים)	אחוז האוכלוסייה ממוצא אתיופי מסה"כ האוכלוסייה ביישוב
נתניה	10.5	5.9
ראשון לציון	6.4	2.8
אשדוד	6.4	3.1
רחובות	6.4	5.9
באר שבע	6.3	3.4
פתח תקווה	5.5	2.8
חיפה	5.5	2.1
אשקלון	5.2	4.7
חדרה	5.0	6.4
ירושלים	5.0	0.6
קריית מלאכי	3.4	17.3
רמלה	3.4	5.2
עפולה	3.2	8.1
לוד	3.1	4.6
קריית גת	3.1	6.5
בית שמש	3.1	4.0
יבנה	2.3	7.0

* יישובים בהם 2,000 איש ממוצא אתיופי ויותר.

עולים ותקופות עלייה

- במהלך 2008 עלו לישראל 1.6 אלף עולים מאתיופיה לעומת, 3.6 בשנת 2007.
- מבין העולים החיים היום בישראל: 19.3% עלו עד שנת 1989 מרביתם הגיעו במבצע משה בשנים 1984-1985. 46.5% מהעולים עלו בין השנים 1990-1999 כאשר קרוב למחציתם עלו בשנת 1991 במבצע שלמה. 34.2% מהעולים עלו לישראל בין השנים 2000-2008.

מבנה גילים

- האוכלוסייה האתיופית בישראל היא אוכלוסייה צעירה בהשוואה לאוכלוסיית היהודים והאחרים, ומאופיינת באחוז גבוה של ילדים ובאחוז נמוך של קשישים. בשנת 2008 חלקם של הילדים בני 0-14 היה שליש לעומת כרבע באוכלוסייה היהודית. אחוז בני 65 ומעלה עמד על כ-5% לעומת כ-11% בכלל אוכלוסיית היהודים והאחרים.

יחס המינים

- יחס המינים באוכלוסייה האתיופית עומד על 1,004 גברים ל-1,000 נשים לעומת, 965 גברים ל-1,000 נשים בקרב יהודים ואחרים.

נישואין וגירושין³

- במהלך השנה נישאו בישראל 487 חתנים ו- 533 כלות ממוצא אתיופי, 92% מהם נישאו לראשונה.

נישאים ממוצא אתיופיה ב-2007

³ הנתונים על נישואין וגירושין מתייחסים לשנת 2007 האוכלוסייה האתיופית בישראל לרגל חג הסיגד 15.11.09

כלות	חתנים	
533	487	סה"כ נישאים ממוצא אתיופי
502	470	ילידי אתיופיה-סה"כ
165	175	עלו עד 1990
337	295	עולי 1990+
31	17	ילידי ישראל, אב יליד אתיופיה

- 89% מהנישאים ממוצא אתיופי נישאו לבן/בת זוג מאותו המוצא, גברים יותר מנשים (93% ו-85% בהתאמה).
- בני הקהילה האתיופית נוטים להינשא בגיל מבוגר יותר בהשוואה לכלל האוכלוסייה היהודית. הגיל החציוני⁴ בנישואין ראשונים בקרב גברים ממוצא אתיופי עמד בשנת 2007 על 28.9 שנים (גבוה ב-1.3 שנים בהשוואה לחתנים היהודים).
- בקרב נשים ממוצא אתיופי עמד הגיל החציוני על 25.7 בנישואין ראשונים (גבוה ב-0.4 שנים בהשוואה לכלות היהודיות).
- 10% מהגברים ממוצא אתיופי שנישאו לראשונה היו בגילים 17-24, זאת בהשוואה ל-40% מהנשים בגילים אלו (בקרב החתנים והכלות היהודיים שנישאו לראשונה - כ-29% ו-47% בהתאמה).
- במהלך 2007 התגרשו 196 גברים ו-203 נשים ממוצא אתיופי.
- שיעור הגירושין בקרב האוכלוסייה ממוצא אתיופי גבוה בהשוואה לשיעור הגירושין באוכלוסייה היהודית. כ-13 מכל 1,000 נשואים ונשואות התגרשו, לעומת כ-10 ל-1,000 נשואים ונשואות בקרב כלל היהודים.

לידות חי

- בשנת 2008 נולדו 2,183 תינוקות לנשים ממוצא אתיופי⁵, כ-93.3% לנשים יהודיות והיתר לנשים נוצריות ושדתן לא סווגה במשרד הפנים.

משקי בית ומשפחות של יוצאי אתיופיה⁶

משקי בית⁷

- אומדן משקי הבית של יוצאי אתיופיה בישראל לשנים 2005-2007, הנו 27.7 אלף משקי בית, כ-1.4% מכלל משקי הבית בישראל וכ-1.6% ממשקי הבית היהודיים והאחרים.
- בדומה לכלל האוכלוסייה היהודית כ-80% ממשקי הבית של יוצאי אתיופיה הם משקי בית משפחתיים⁸, מתוכם כ-76% הם של משפחה אחת בלבד.
- גודל משק הבית הממוצע 3.9 נפשות, גבוה בהשוואה לכלל האוכלוסייה (3.3) וכן בהשוואה למשקי הבית היהודיים והאחרים (3.1).

משפחות⁹

⁴ הגיל החציוני – הגיל שמתחתיו מצויים מחצית הנישאים ומעליו המחצית השנייה.

⁵ נשים ילידות אתיופיה או נשים ילידות ישראל שאביהן יליד אתיופיה.

⁶ מקור הנתונים הנו סקר כוח אדם. הנתונים עבור כלל האוכלוסייה והאוכלוסייה היהודית הם לשנת 2006, הנתונים עבור האוכלוסייה האתיופית הנם ממוצע לשנים 2005-2007. האוכלוסייה לא כוללת מוסדות, קיבוצים, מעונות סטודנטים ובדווים במחוז הדרום הגרים מחוץ ליישובים.

⁷ משק בית של יוצאי אתיופיה נקבע כמשק בית שבו לפחות אחת מהנפשות בגיל 15 ומעלה היא ממוצא אתיופי כלומר ילידת אתיופיה או אב יליד אתיופיה.

⁸ משק בית משפחתי הוא משק בית שיש בו לפחות משפחה אחת. משק בית משפחתי יכול לכלול: משפחה אחת, משפחה אחת עם אחרים או שתי משפחות ויותר.

⁹ משפחה של יוצאי אתיופיה נקבעה כמשפחה שבה לפחות אחת מהנפשות בגיל 15 ומעלה היא ממוצא אתיופי כלומר ילידת אתיופיה או אב יליד אתיופיה.

- בישראל כ-22.9 אלף משפחות אתיופיות. יותר ממחצית מהמשפחות הן בעלות מבנה מסורתי, הכולל זוג עם ילדים (כ-60%).
- בקרב המשפחות של יוצאי אתיופיה נמצא האחוז הנמוך ביותר של זוגות ללא ילדים כ-10%, בהשוואה לאחוז הארצי כ-23% ולמשפחות היהודיות והאחרות כ-26%.
- בקרב המשפחות האתיופיות אחוז המשפחות החד הוריות גבוה במיוחד, כ-27%, יותר מפי שניים מאחוז המשפחות החד הוריות בכלל הארץ ובקרב המשפחות היהודיות והאחרות.
- כ-90% מהמשפחות החד הוריות ההורה הוא אישה. בקרב המשפחות האתיופיות החד הוריות המצב המשפחתי הנפוץ של ההורה הוא גרוש- כ-60%, בדומה למשפחות החד הוריות בכלל הארץ ולמשפחות היהודיות האחרות.
- כ-73% מסך המשפחות של יוצאי אתיופיה הן משפחות עם ילדים עד גיל 17. מאפיין בולט בקרב משפחות אלו הוא, שכיחות גבוהה למשפחות עם 3-4 ילדים ויותר עד גיל 17- 48%, בהשוואה ל-36% בכלל המשפחות ול-30% במשפחות היהודיות והאחרות.
- בשנים 2005-2007 חיו כ-44 אלף ילדים עד גיל 17 במשפחות של יוצאי אתיופיה. כ-77% מהם חיו עם שני הורים במשפחה והיתר חיו במשפחה עם הורה יחיד. בהשוואה לכך יותר מ-90% מהילדים עד גיל 17 בכלל האוכלוסייה ובמשפחות היהודיות והאחרות, חיו עם שני הורים.

חינוך

ב-2008 הגיע מספר תלמידי כיתות יב ממוצא אתיופי ¹⁰ ל-2,230 - כ-3% מכלל תלמידי כיתות יב בחינוך העברי. כמחציתם - 51% למדו במסגרת הפיקוח הכללי, 48% במסגרת מינהל החינוך הדתי, פחות מאחוז אחד למדו במסגרת הפיקוח החרדי. **שיעור הניגשים לבחינות הבגרות** ב-2008 היה גבוה יותר בקרב התלמידים יוצאי אתיופיה בהשוואה לתלמידים האחרים בחינוך העברי, 85% לעומת 81.5%, בהתאמה. בעשור האחרון עלה **שיעור הזכאים לתעודת בגרות** ממוצא אתיופי מ-30% מבין תלמידי כיתות יב ב-1998 ל-36% ב-2008, בכך צומצם מעט הפער בינם לבין התלמידים האחרים בחינוך העברי ששיעור הזכאים בקרבם היה 52% ב-1998, ו-55% ב-2008, בהתאמה.

השוואת שיעור הנשירה בקרב תלמידים שארץ המוצא שלהם היא אתיופיה עם אחוז הנשירה של כל תלמידי המגזר העברי, בשנת הלימודים תשס"ח ובמעבר לתשס"ט

הגדרות

נושר: מי שלמד בתחילת שנת הלימודים תשס"ח אך עזב את הלימודים במהלך תשס"ח או במעבר לשנת בלימודים תשס"ט, לא כולל תלמידים שסיימו לימודים בכיתה י"ב.

תלמיד מארץ מוצא אתיופיה – תלמיד שארץ הלידה שלו או של אביו היא אתיופיה.

תלמידים במגזר העברי – תלמידים הלומדים בבתי ספר בהם שפת הלימוד היא עברית ולא ערבית.

בקרבת תלמידים מארץ מוצא - אתיופיה	סך הכול במגזר העברי	
-----------------------------------	---------------------	--

¹⁰ ילידי אתיופיה או שאביהם או אמם ילידי אתיופיה. האוכלוסייה האתיופית בישראל לרגל חג הסיגד 15.11.09

נשרו		למדו בתחילת תשס"ח	נשרו		למדו בתחילת תשס"ח	
אחוז הנשירה	סך הכול		אחוז הנשירה	סך הכול		
1.54	542	35120	1.79	19224	1072665	סך הכול
2.11	373	17636	2.51	13705	545202	בנים
0.97	169	17484	1.05	5519	527463	בנות
0.36	64	17818	0.56	3120	555680	יסודי (א-ו)
2.76	478	17302	3.11	16104	516985	על יסודי (ז-יב)

סיכום הממצאים:

אחוזי הנשירה בקרב תלמידים יוצאי אתיופיה נמוך מזה של כלל תלמידי המגזר העברי, בשנת תשס"ח ובמעבר לתשס"ט: אחוז הנשירה של יוצאי אתיופיה הנו 1.54% בלבד, מול 1.79% בכלל המגזר העברי. הפער נשמר גם בחתך של מין וגם בחתך של שלב לימוד. גם בקרב יוצאי אתיופיה בנים נושרים יותר מבנות, אך הפער בין בנים לבנות מצומצם יותר בקרבם, בשל נשירה נמוכה יותר של בנים יוצאי אתיופיה בהשוואה לכלל הבנים במגזר העברי. אחוז הנושרים בבתי הספר היסודיים נמוך במיוחד בקרב יוצאי אתיופיה – רק 0.36% מהם נושרים, זאת לעומת 0.56% נשירה בכלל תלמידי המגזר העברי בבתי הספר היסודיים.